

Осыған байланысты дамудың кемшіліктерін түзетуге бағытталған дидактикалық ойындар кешенін әзірлеу қажет деп ұсынылды. Екі бөлімге бөлінген ойындар кешенін ұсынамыз: сөйлеуді дамытуға арналған ойындар; ауызша-логикалық ойлауды дамытуға арналған ойындар.

Қорытындылай келе, дидактикалық ойын бірауыздан баланың жеке басын жан-жақты дамытудың бірегей құралы, әртүрлі білім мен дағдыларды игеру көзі ретінде танылады. Дидактикалық ойын балалардың жан-жақты дамуына ықпал етеді. Бастауыш сыныптағы әртүрлі дидактикалық ойындар олардың сөйлеуін, ойлауы мен қиялын, ерік-жігерін, табандылығын, ұйымшылдығы мен тәртіптілігін дамытуға ықпал етеді. Есту қабілеті зақымданған бала үшін ойынның рөлі қиялды, бейнелі ойлауды және сөйлеу қарым-қатынасын дамытудың негізі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Абрамова Г.С. *Возрастная психология: Учебное пособие для студентов вузов.* - М., 2005. - 287с.
2. *Адаптированная основная образовательная программа начального общего образования слабослышащих и позднооглохших детей.* Проект. М., - 2013.
3. Башлий Е.В. *Игровые методы как одна из форм активных методов обучения // Дополнительное образование.* – 2004. – №4. – С. 42-47.
4. Богданова Т.Г. *Сурдопсихология. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений.* - М.: Изд. центр «Академия», 2002. – 322 с.
5. *Выявление детей с подозрением на снижение слуха. Младенческий, ранний, дошкольный и школьный возраст: Методическое пособие / Под ред. Г.А. Таварткиладзе, Н.Д. Шматко.* – М.: Экзамен, 2004. - 96 с.
6. *Дидактические игры для дошкольников с нарушениями слуха: Сборник игр для педагогов и родителей / Под ред. Л.А. Головчиц.* – М.: ООО УМИЦ «Граф-Пресс», 2003. - 160 с.
7. Михаленкова И.А. *Коррекция сенсорного и интеллектуального развития младших школьников с нарушениями слуха.*- СПб., 2003.
8. Пономарева, Н.В. *Дидактические игры в обучении младших школьников / Н.В. Пономарева // Начальная школа.* – 2009. - № 11. – С. 4
9. *Развитие детей с нарушениями слуха во внеурочной деятельности: пособие для учителя и воспитателя специальных (коррекционных) образовательных учреждений I и II вида/Под ред. Е. Г. Речицкой.* - М., 2005.
10. Рау Ф.Ф. *Устное слово: метод. пособие по развитию уст. речи и обучению грамоте детей с наруш. слухом / Ф.Ф. Рау, Н.Ф. Слезина ; Ин-т коррекц. педагогики Рос. акад. образования.* – М.: Сов. спорт, 2004. – 120 с.
11. Речицкая Е.Г. *Развитие младших школьников с нарушенным слухом в процессе внеклассной работы: пособие для учителя - дефектолога.* - М., 2005. – 120с.
12. Севостьянова Е.О. *Хочу все знать! Развитие интеллекта детей 5-7 лет: Индивидуальные занятия, игры, упражнения.* - М., 2005.

УДК 376.37

МРНТИ 14.29.29

Сатова А.К¹, Сақын Г.М.²

Ғылыми жетекшісі пс.ғ.д., профессор

*7М01902 –Арнайы педагогика: Логопедия бойынша мамандар даярлау мамандығының
2 курс магистранты Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Қазақстан
Республикасы, Алматы қаласы*

СӨЙЛЕУ ТІЛІ ЖАЛПЫ ДАМЫМАҒАН (2-3 ДЕҢГЕЙ) МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ (4-5 ЖАС) БАЛАЛАРДЫҢ ҰСАҚ МОТОРИКАСЫНЫҢ ДАМУ ДЕҢГЕЙІН АНЫҚТАУ

Аңдатпа

Ұсақ моторика-бұл саусақтардың үйлесімді қимылдары, яғни баланың қимылдарды «қолдана» білуі. Бұл компонент моторлық үйлестіруді арттыруға көмектеседі, жазу дағдыларын меңгеруді жеңілдетеді, сонымен қатар баланың ойлауы мен сөйлеуін дамытады. Баланы мектепке дайындау

барысында мұғалімдер көптеген аспектілерге назар аударады, соның бірі қолдың ұсақ моторикасын дамыту болып табылады. Қолдың ұсақ моторикасының адам өмірінде маңызы зор. Мектепке дейінгі дайындық кезінде бұл аспектіге ерекше назар аудару керек, өйткені қолдың ұсақ моторикасын қалыптастыру деңгейі төмен болса, онда бала оқуда қиындықтарға тап болады.

Түйінді сөздер: Сөйлеу тілінің жалпы дамымауы бар балалар, ұсақ моторика, мектеп жасына дейінгі балалар, саусақ ойындары.

Сатова А.К.¹, Сақыт Г.М.²

Научный руководитель доктор психологических наук, профессор 7М01902 – Специальная педагогика: Логопедия, Магистрант 2 курса Казахский национальный педагогический университет имени Абая, Республика Казахстан, г. Алматы

ДИАГНОСТИКА УРОВНЯ РАЗВИТИЯ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА (4-5 ЛЕТ) С ОБЩИМ НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ (2-3 УРОВЕНЬ)

Аннотация

Мелкая моторика-это гармоничные движения пальцев, то есть умение ребенка «использовать» движения. Этот компонент помогает повысить двигательную координацию, облегчает овладение навыками письма, а также развивает мышление и речь ребенка.

В процессе подготовки ребенка к школе педагоги обращают внимание на многие аспекты, одним из которых является развитие мелкой моторики рук. Мелкая моторика рук имеет большое значение в жизни человека. При подготовке к дошкольному образованию этому аспекту следует уделить особое внимание, так как при низком уровне формирования мелкой моторики рук у ребенка возникают трудности в обучении.

Ключевые слова: дети с общим недоразвитием речи, мелкая моторика, дошкольники, пальчиковые игры.

A.K. Satova¹, Sakyp G.M.²

*Scientific director, doctor of Psychological Sciences, Professor
2nd course master speciality of 7M01902*

gulzinateri@mail.ru

Abai Kazakh National Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, Almaty

DETERMINATION OF THE LEVEL OF FINE MOTOR DEVELOPMENT OF PRESCHOOL (4-5 YEARS) CHILDREN WITH GENERAL UNDERDEVELOPMENT OF SPEECH (LEVEL 2-3)

Abstract

Fine motor skills are coordinated finger movements, that is, the child's ability to «use» movements. This component helps to increase motor coordination, facilitates the acquisition of writing skills, and also develops the child's thinking and speech.

In the process of preparing a child for school, teachers pay attention to many aspects, one of which is the development of fine motor skills of the hands. Fine motor skills of the hands are of great importance in human life. Particular attention should be paid to this aspect during preschool training, since if the level of formation of fine motor skills of the hands is low, then the child will have problems with learning.

Keywords: children with general speech underdevelopment, fine motor skills, preschoolers, finger games.

Кіріспе. Саусақтардың ұсақ моторикасын зерттеу психологиялық-педагогикалық икоррекциялық дамыту жұмысының маңызды міндеті болып табылады. Мұнда диагностикалық тексеру ұсақ моториканы оқытушының зерттеу құралы ретінде маңызды рөл атқарады. Ұсақ моториканың даму деңгейі мектепке дайындықтың интеллектуалды көрсеткіштерінің бірі болып табылады. Әдетте, ұсақ моториканың даму деңгейі жоғары бала логикалық пайымдауды біледі. өйткені оның есте сақтау

кабілеті мен зейіні, үйлесімді сөйлеуі жеткілікті дамыған. Мектеп жасына дейінгі балалардың ұсақ моторикасын дамыту осы себептің бірі болып табылады. [1]

Сөйлеу тілі жалпы дамымаған балалардың ұсақ моторика деңгейін анықтау үшін мына әдістер мен әдістемелер пайдаланылды: «Психомоторика» әдістемесі (Гуревич М.О., Озерецкий Н.), «6-7 жастағы балалардың оқуға және жазуға даярлығын анықтау» Колесникова Е.В).

1. «Психомоторика» әдістемесі (Гуревич М.О., Озерецкий Н.)

1 блок. Саусақтардан фигураларды қайталауға арналған жаттығулар

1. «Жалауша». Төрт саусақты біріктіріп, бас бармақты төмен түсіріңіз. Алақанның артқы жағы өзіне қарайды.

2. «Көзілдірік». Әр қолдың бас және сұқ саусақтарын сақинаға қосыңыз. Сақиналарды бір-біріне қойыңыз, оларды көзге жеткізіңіз.

3. «Дүрбі». Әр қолдың бас бармағын қалғандарымен бірге сақинаны құрайды.

4. «Үстел». Сол алақанды жұдырықпен қысыңыз, үстелге қойыңыз, оң жағын ашып, үстіне қойыңыз.

5. «Орындық, үстел». Үстелге оң қолдың қысылған жұдырығын қойыңыз, сол жағын саусақтарыңызбен артқа қарай жоғары қаратып қойыңыз.

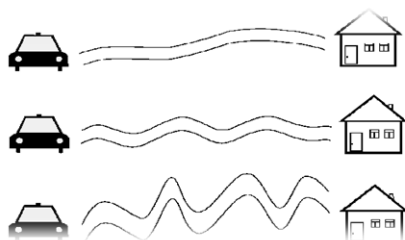
Ескерту! Барлық жаттығулар алдымен балаға көрсетілгеннен кейін орындалады. Күрделі жаттығуларды орындау кезінде біз балаға саусақтардың дұрыс позициясын қабылдауға көмектесе аламыз.

2 блок. Сурет салу жаттығулары. Жол әдісі. (Л.А.Венгер бойынша)

Суреттің бір жағында көліктер, екінші жағында үй бар жолдар көрсетілген. Көлік үйге апаратын жолмен жүруі керек. Жолдардың түрі біріншіден соңғысына дейін қиындай түседі. Бала жолдан шықпай, көлікті үймен жолымен байланыстыруы керек.

«Доптар» әдісі. Суретте кегли мен доп көрсетілген. Бала қарындашты қағаздан шығармай, түзу сызықтар сыза отырып доптарды кеглиге соғуы керек.

1-сурет

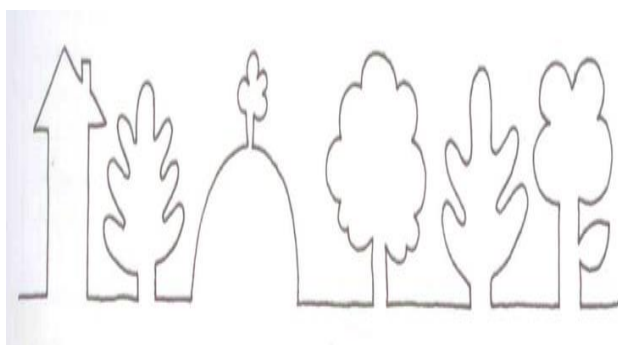
2-сурет

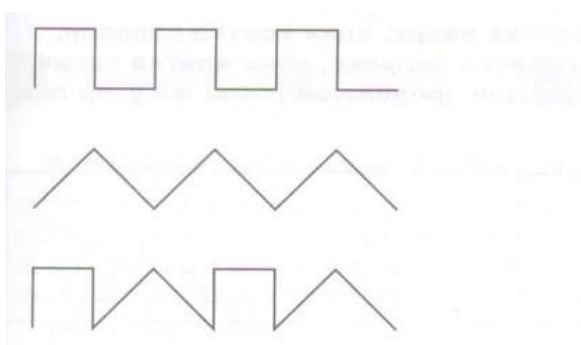
«Орман» әдісі. Балаға ормандағы ағаштар бейнеленген сурет ұсынылады. Бала қарындашты қағаздан шығармай, сызбаларды дәл сызуы керек.

«Өрнектер» әдісі. Балаға қарындаш беріп, өрнектер салуды жалғастыру ұсынылады. Қарындашты қағаздан шығармау керек.

3-сурет

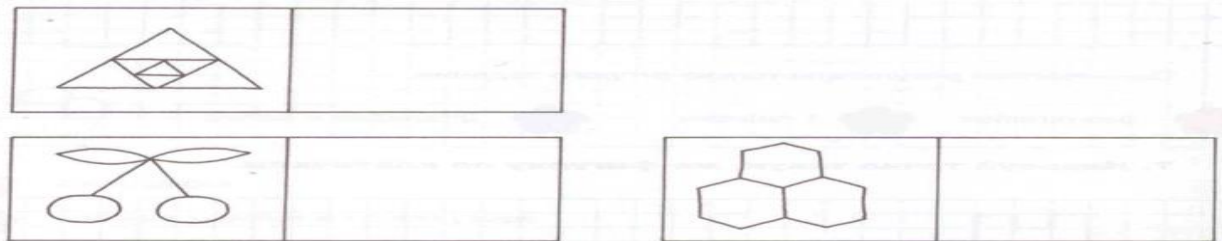

4-сурет

«Сүйкімді фигуралар» әдісі. Бала қолыңа қарындаш алып, суретте берілген заттардың жанына дәл сол фигураны салады.

5-сурет

3 блок. Қағазбен жұмыс

1. Қайшымен кесу (баланың қол қимылдарын қалай үйлестіретінін анықтау);
2. Қағаз парағын екіге бүктеу (жұмыста екі қолдың қалай жұмыс жасайтынын анықтау).

4 блок. Қозғалысты үйлестіру жаттығулары.

1. «Алақан, жұдырық, қабырға» - алдымен балаларға бұл жаттығуды бізбен бірге қалай орындау керектігін көрсетеміз. Бала дәйектілікті есте сақтаған кезде, ол жаттығуды 1, 2, 3 есебімен орындайды.

2. Қырыққабатты тұздаймыз. Бала бір кесек тұзды ысқылайды.

3. Су-джок добымен жаттығулар жасаймыз.

1. «Психомоторика» әдістемесі (Гуревич М.О., Озерецкий Н.) бойынша бағалау шкалалары:

(+) - 1 ұпай – тапсырманы орындады;

(-) - 0 ұпай – тапсырманы орындай алмады;

(=) - 0,5 ұпай – ересек адамның көмегімен жасады;

(2 – ұпай және одан төмен – төмен деңгей; 2 – 2,5 ұпай – орташа деңгей; 3 – 4 ұпай – жоғары деңгей;)

2 ұпай және одан төмен (төмен деңгей). Бұл деңгейдегі балалардың ұсақ моторикасы жас нормасынан өте артта қалған. Қозғалыстар тығыз, саусақтардың достығы, ептілік байқалмайды. Қол қимылдарының үйлестіруі бұзылған. Балаларға қайшымен жұмыс істеу қиынға соғады; парақты екіге бөгу; қарындашты қалай дұрыс ұстауды білмейді, сурет салу кезінде сызықтар үзік-үзік бейнеленген. Қозғалыстардың жалпы үйлестірілуі, олардың фокусы, дәлдігі бұзылған. Балалар еліктеу қозғалыстарында, үлгі бойынша әрекеттерді орындауда қиындықтарға тап болады, олардың элементтерін жіберіп алады.

2-2, 5 ұпай (орташа деңгей). Балаларда жалпы және ұсақ моторика жақсы дамыған. Бірақ балалар саусақ жаттығуларын тез ауыстыруда, қайшымен жұмыс істеу, қағаздан аппликациялау кезінде аздап қиындықтарға тап болады.

3-4 ұпай (жоғары деңгей). Балаларда жалпы және ұсақ моторика жақсы қалыптасқан. Қозғалыстардың айқындылығы мен үйлестірілуі жақсы дамыған. Саусақтар мен қолдардың қимылдары дәл, епті, барлық тапсырмаларды тез және оңай орындайды. [2]

2. «6-7 жастағы балалардың оқуға және жазуға даярлығын анықтау» әдістемесі (Колесникова Е.В)

1. Ұсақ моториканы дамыту. 1. «Сақина», «Қоян» жаттығулары – саусақтар жұдырық болып түйіледі, сұқ және ортаңғы саусақтардың комбинациясы шоу бойынша орындалады. 2. «Бисер жасау» кіші және үлкен моншақтарды тігу. Жылдамдық, сурет салу бағаланады. 3. Әр түрлі көлемдегі аяқ киім бауларын байлау; 4. Әр түрлі өлшемдегі түймелерді түймелеу.

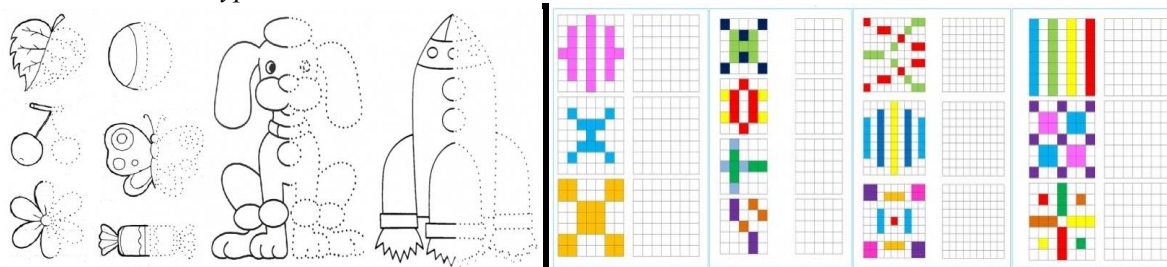
2. Кеңістікті бағдарлау. «Қайда жасырылды?» іс-әрекет ойыны

Мақсаты: бөлмеде немесе аланды шарлауды үйрету, сигнал бойынша әрекеттерді орындау.

Өткізу әдістемесі: балалар қабырға бойында тұрады. Логопед оларға затты көрсетіп, оны жасыратынын айтады. Логопед балаларға қабырғаға бұрылуды ұсынады. Балалардың ешқайсысы қарамайтынына көз жеткізіп, затты жасырады, содан кейін ол: «уақыт келді!» дегенде балалар затты іздей бастайды.

3. Үлгіні салу. 1. Тордағы, қатардағы парақтағы тапсырмалар; 2. Суреттің екінші жартысын салу [3,4,5]

6-сурет

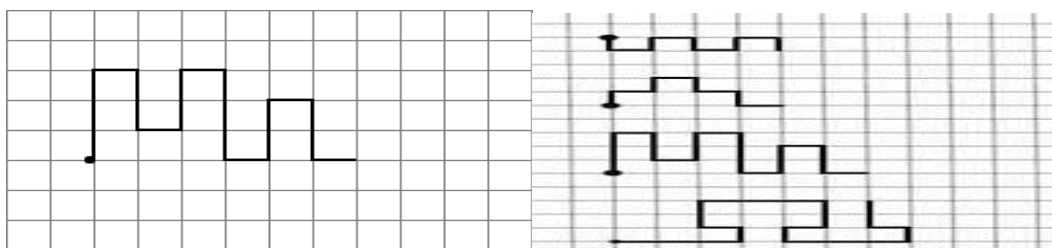

4. Графикалық диктант. «Д.Б.Элькониннің графикалық диктант» әдістемесі.

Графикалық диктант әдістемесі кеңістікті бағдарды зерттеуге арналған. Оның көмегімен бала ересек адамның нұсқауларын мұқият тыңдау және дәл орындау, қағаз парағында сызықтың берілген бағытын дұрыс ойнату, ересек адамның нұсқауы бойынша өз бетінше әрекет ету мүмкіндігі анықталады.

Дидактикалық құралдар: бір-бірінің астына төрт нүкте, қарапайым қарындаш салынған үлкен торлы дәптер парағы. **Өткізу әдістемесі:** балалар логопедтің айтқанын мұқият тыңдап, графикалық өрнектерді дәптердің ұяшығына салуы керек. Балалармен бірге оң және сол жақтың қай жерде екенін анықтап, үлгіде сызықтарды оңға және солға қалай салу керектігін көрсету керек.

7-сурет

Ескерту! Диктант кезінде балалар алдыңғы жолды аяқтай алатындай ұзақ үзілістер жасалады. Үлгіні өз бетінше орындау үшін 1-1,5 минут беріледі. Графикалық диктантты орындау кезінде ересек адам балаға жіберілген қателіктерді түзетуге көмектеседі. Болашақта мұндай бақылау алынып тасталады. «Д.Б.Элькониннің графикалық диктант» әдістемесінің бағалау шкаласы:

Жаттығу үлгісінің нәтижелері бағаланбайды. Одан кейінгі үлгілердің әрқайсысында диктанттың орындалуы және өрнектің өз бетінше жалғасуы жеке бағаланады.

Бағалау келесі шкала бойынша жүргізіледі: 4 ұпай-графикалық өрнекті дәл қайталау.

3 ұпай-бір жолда бір қатенің болуы. 2 ұпай-бірнеше қателіктердің болуы. 1 ұпай-тек жеке элементтердің диктант үлгісімен ұқсастығы бар. 0 ұпай- жеке элементтерде де ұқсастық жоқ.

Төмен	Төменнен жоғары	Орташа	Орташадан жоғары	Жоғары
0-3	4-6	7-10	11-13	14-16

Егер бала, графикалық өрнекті әрі қарай жалғастырса онда осы шкалалар бойынша ұпай қойылады. Осылайша, әр өрнек үшін бала екі баға, біреуі – диктантты орындағаны үшін, екіншісі – графикалық өрнекті жалғастырғаны үшін ұпай қойылады.

Қорытынды. Диктант жұмысының қорытынды бағасы жеке үлгілер бойынша сәйкес келетін үш ұпайдан олардың ең жоғарғысы менен азын қосу арқылы шығарылады, аралық мәнді алатын немесе максимум немесе минимумға сәйкес келетін балл есепке алынбайды. Содан кейін екі балл жинақталады, ол 0-ден (егер диктант пен өздік жұмыс үшін 0 балл алынса) 16-ға дейін (егер екі жұмыс түрі бойынша да 8 балл алынған болса) болуы мүмкін жалпы баллды береді. [6]

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Андрианова, Д. В. Развитие речи детей дошкольного возраста через легоконструирование / Д.В. Андрианова // Дошкольная педагогика. – 2017. – № 9. – С. 9–10. – ISSN 1726-0973.
2. Михаленкова И.А. Коррекция сенсорного и интеллектуального развития младших школьников с нарушениями слуха. - СПб., 2003.
3. Пономарева, Н.В. Дидактические игры в обучении младших школьников / Н.В. Пономарева // Начальная школа. – 2009. - № 11. – С. 4
4. Психомоторика Ч. 1-2, Гуревич М.О., Озерецкий Н.- 1930
5. Диагностика готовности к чтению и письму детей 6-7 лет» – Москва, 2009.
6. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды. – М., 2004

УДК 376 .4

МРНТИ 14.29.23

С.С. Жакипбекова¹, А.Н. Садық^{2*}

¹ғылыми жетекшісі, PhD, аға оқытушы, Sauleskorpion@mail.ru

²7M01906-Арнайы педагогика: Инклюзивті білім беру мамандығының 1 курс магистранты, musicaika@mail.ru, ^{1,2}Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы қаласы, Қазақстан

ПСИХИКАЛЫҚ ДАМУЫ ТЕЖЕЛГЕН МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДА ҰСАҚ МОТОРИКАНЫ ДАМУЫҒА ҮШІН НЕЙРОГИМНАСТИКАНЫ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Ұсынылып отырған мақалада нейрогимнастиканы қолдану арқылы мектеп жасына дейінгі психикалық дамуы тежелген балалардың ұсақ қол моторикасын белсендіру арқылы сөйлеуге жауап беретін орталықты дамытуға болатындығы жөнінде теориялық шолу жасалып, эксперимент жүргізу арқылы ерекшеліктерін сипаттауға тырысады. Нейрогимнастика – қимыл-қозғалыстық нейробиологиялық түзету әдісі. Нейробиологиялық гимнастика бұл белгілі бір психофизикалық бұзылуларды түзетуге немесе дамудың оң динамикасын жақсартуға көмектесетін арнайы жаттығулар жиынтығы. Нейрогимнастикалық жаттығулар көмегімен психикалық дамуы тежелген балалардың танымдық процестердің дамуын ынталандырады, балалардың физикалық, психикалық, эмоционалдық денсаулығы мен әлеуметтік бейімделу жағдайын жақсартады, шаршауды азайтады, ерікті бақылау қабілетін арттырады.

Тірек сөздер: психикалық дамуы тежелген балалар, нейрогимнастика, нейробиологиялық гимнастика, танымдық процестер, ұсақ моторика

С.С. Жакипбекова¹, А.Н. Садық^{2*}

¹научный руководитель, PhD, старший преподаватель, Sauleskorpion@mail.ru

²7M01906– магистрант 1 курса специальности -Специальная педагогика: Инклюзивное образование, musicaika@mail.ru, ^{1,2}КазНПУ имени Абая, город Алматы, Казахстан

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕЙРОГИМНАСТИКИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Аннотация

В предлагаемой статье дается теоретический обзор того, как с помощью нейрогимнастики можно развивать центр, отвечающий за речь, активируя мелкую моторику рук у детей с задержкой психического развития дошкольного возраста, и делается попытка описать особенности путем проведения эксперимента. Нейрогимнастика-метод двигательной нейробиологической коррекции. Нейробиологическая гимнастика представляет собой комплекс специальных упражнений, помогающих исправить определенные психофизические нарушения или улучшить положительную динамику развития. С помощью нейрогимнастических упражнений стимулирует развитие познавательных процессов у детей с задержкой психического развития, улучшает физическое,